

רב סעדיה גאון נתן עשרה טעמים למצוות שופר. ואלו הם:

א. היום תחילת הבריאה שבו ברא הקב"ה את העולם ומלך עליו, ותקיעת השופר היא דרך קבלת המלכות, כי כך עושים למלכים, תוקעים ומריעים לפניהם להודיע את תחילת מלכותם. וכך נאמר: "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'" (תהילים, צ"ח).

ב. ראש השנה הוא היום הראשון לעשרת ימי תשובה, ותוקעים בשופר, להכריז ולהזהיר שכל הרוצה לשוב - ישוב, ואם לא אל יקרא תגר (אל יתלונן) על דינו.

ג. להזכיר את מעמד הר סיני שנאמר בו: "וקול שופר חזק מאד" (שמות, י"ט), ונקבל על עצמנו מה שקיבלו אבותינו אז ואמרו- "נעשה ונשמע".

ד. להזכירנו דברי הנביאים שנמשלו לתקיעת שופר. כמו שנאמר (יחזקאל, ל"ג) "ותקע בשופר והזהיר העם..."

ה. להעלות על ליבנו זיכרון חורבן בית המקדש וקול תרועת מלחמות האויבים, כמו שנאמר: "כי קול שופר שמעה נפשי, תרועת מלחמה" (ירמיהו, ד'), ונבקש מאת ה', על בנין בית המקדש.

ו. להזכירנו עקידת יצחק, שמסר נפשו לה', וכן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו. ויעלה זיכרוננו לפניו לטובה ביום הדין הוא ראש השנה.

ז. שנירא ונחרד ונשבור עצמנו לפני הבורא, כי כך טבע השופר מרעיד ומחריד, כמו שנאמר: "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (עמוס, ג').

ח. להזכיר יום הדין הגדול ולירא ממנו, כמו שנאמר: "קרוב יום ה' הגדול, קרוב ומהר מאוד קול יום ה'... יום שופר ותרועה" (צפניה, א').

ט. להזכירנו קיבוץ נדחי ישראל, ולהתאוות אליו כמו שנאמר: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ובאו האובדים בארץ אשור" וכו' (ישעיה, כ"ג).

י. להזכירנו תחיית המתים, ולהאמין בה כמו שנאמר: "כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו" (ישעיה, י"ח).

ספר החינוך, מצות שופר

לפי שהאדם בעל חומר (גוף), לא יתעורר (יקום) לדברים כי אם על יד מעורר, כדרך בני אדם בעת מלחמה יריעו כדי שיתעורר למלחמה. וגם כן ביום ראש השנה שהוא היום לדון כל באי עולם... השופר מעורר הרבה לב שומעיו, העומדים לפני ה' במשפט לחיים, או ח"ו למוות.

הרמב"ם, הלכות תשובה

"אף-על-פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב היא, (כלומר, שאין כתוב בתורה טעם לכך)- רמז יש בו: עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו מעשיכם וחזרו בתשובה וזיכרו בוראכם.."

דף עבודה על טעמי תקיעת שופר

1. כתוב בלשונך ובקצרה את 10 הטעמים לתקיעת שופר בראש השנה !
 2. אלו מן הטעמים קשורים לארועים שקרו בעבר, ומה הם הארועים ?
 3. אלו מן הטעמים באים להזכיר ארועים שיקרו בעתיד, ומה הם ?
 4. מהו טיבעו של השופר ? (בטעם ז')
 5. לפי ספר החינוך מהו הטבע של האדם, ומדוע ?
 6. מה באה לרמוז לנו תקיעת שופר לפי הרמב"ם ?
 7. איזו מילה יוצאת מהמילה "שופר" אם מזיזים את ה-ואו לסוף המילה ? ולאיזה מהטעמים זה מתאים ?
 8. מה מדגיש הרמב"ם לפני שהוא נותן טעם לתקיעת השופר ?
 9. מה היו המחשבות וההרגשות שלך כששמעת את קול השופר ?
 10. איש כפרי אחד, היה מתפלל תמיד בימים נוראים בבית מדרשו של הבעש"ט, והיה לו ילד אחד שלא היה יודע צורת האותיות, ובפרט לומר שום תפילה. ולא היה אביו לוקחו עמו בימים נוראים לעיר, יען כי אינו יודע מאומה. וכאשר נעשה בר מצוה לקחו עמו ביום הכיפורים, שיהיה אתו לשומרו שלא יאכל ביום הקדוש מחסרון ידיעתו והבנתו. והילד היה לו חליל, שהיה מחלל תמיד בעת ישבו בשדה לרעות את הצאן. ולקח אתו בכיס בגדו את החליל ואביו לא ידע מזה. הנער היה יושב כל היום הקדוש בבית המדרש ואינו יודע לומר מאומה. בעת תפלת מוסף אמר לאביו "אבי, יש איתי החליל שלי ואני רוצה מאוד ליתן קול בחליל". נבהל אביו מאוד וגער בו ואמר לו: "השמר לך ושמור נפשך מאוד לבל תעשה את הדבר הזה" והוכרח להתאפק. בעת תפלת מנחה אמר לו עוד הפעם: "אבי הרשני ליתן קול ולחלל בחליל שלי. והזהיר בו באזהרה רבה לבל יעיז חלילה לעשות כזאת. ולא היה יכול ללקחו מיד הנער, כי הוא מוקצה. אחר תפילת המנחה עוד הפעם ביקש מאביו: "יהי מה, הרשני נא לחלל איזה קול". כאשר ראה אביו תשוקתו לחלל, אמר לבנו: באיזה מקום אתה מחזיק את החליל?" והראה לו. ולקח אביו בידו את הכיס והחזיק ידו על הכיס והחליל, לשמור שלא יקח לחלל עמו. וכך התפלל תפלת נעילה וידו מחזיקה את כיס בגד הנער עם החליל. באמצע התפלה משך הנער בחוזק רב את החליל מתוך הכיס ומיד ונתן קול עצום בחליל. נבהלו כל השומעים. והבעש"ט, אחרי הקול הזה, קיצר מהרגלו. ואמר אחר התפילה: " הנער הזה עם קול חלילו העלה כל התפלות והקל עלי".
- האם נגינת החליל של הילד מזכירה אחד מטעמי השופר או שיש כאן טעם חדש, ואם כן-מה הוא ?